

Buddhismus

Sútra Korea.n

Sútra srdce Kore

Přehled základních údajů

- ▶ název od Buddha - v sanskrtu *Probuzený*, buddhisté mluví o *Buddha dharma* (dharma – zákon, to, co věci drží pohromadě)
- ▶ společné kořeny s dnešním hinduismem, převzetí některých základních myšlenek, *sansára* – plynutí života a životů v linii *karma* – následky; praxe vedoucí k osvobození

Buddhův život

- ▶ 567 př. n. l. předpokládané narození v rodině vladaře v sídle Lumbini, blízko města Kapilavastu (dnes Nepál), kde vyrůstal; Gautama z rodu Šakjů
- ▶ předpovězena dvojí možná životní cesta velkého vladaře nebo toho, kdo pomůže cítícím bytostem osvobodit se ze strasti, rodiče si přejí první cestu, chrání ho před poznáním utrpení, ožení se a zplodí potomka
- ▶ pozná utrpení, probudí se v něm milosrdenství a vydá se hledat osvobození

Buddhův život

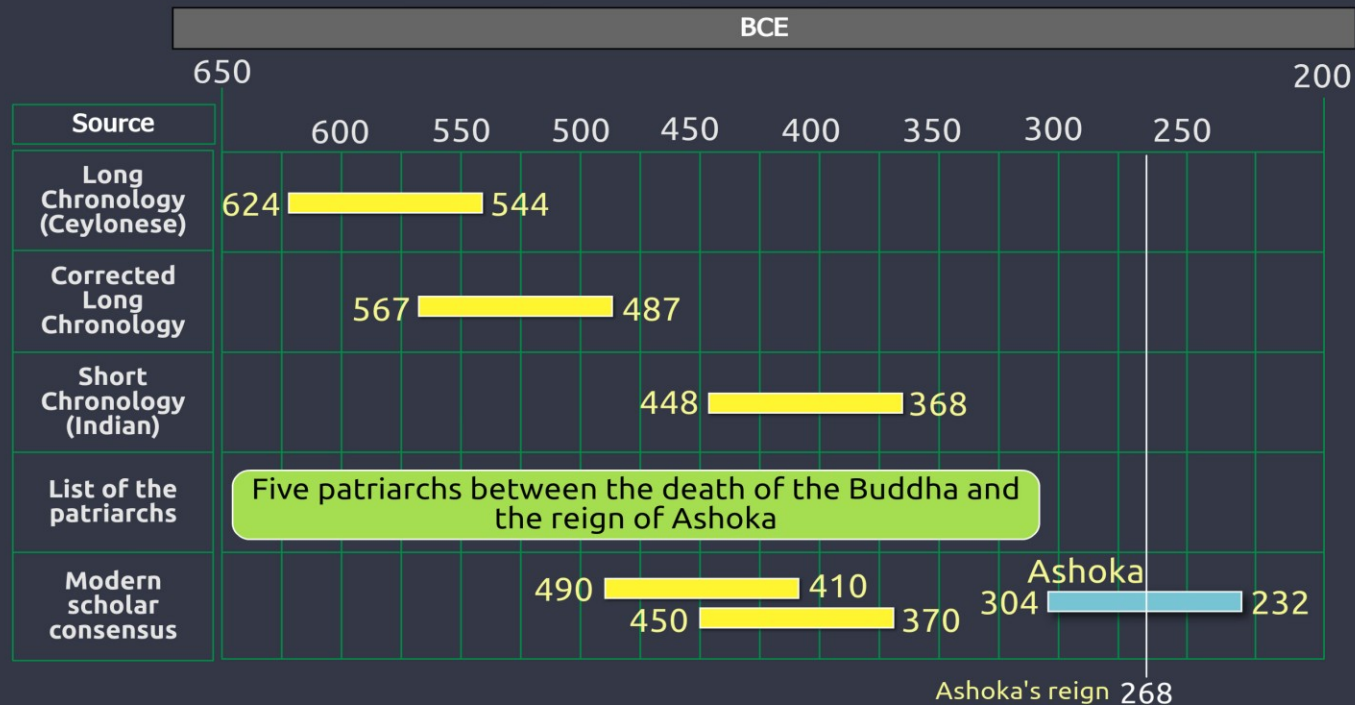
- ▶ se skupinou šesti asketů medituje, dojde k hluboké koncentraci, ale nenalezne vysvobození a své společníky opouští
- ▶ dochází k prozření při meditaci pod stromem v lokalitě zvané dnes *Bódhgája* (Háj probuzení), stává se *Buddhou* (Probuzeným)
- ▶ pronáší první rozpravu ve Varánasí, roztáčí *Kolo Dharmy*, získává první následovníky, vzniká *Sangha*.
- ▶ 487 př. n. l. (ve věku 80. let) umírá

Buddhův život a věda

The dates of the Buddha

Ancient History Encyclopedia
www.ancient.eu.com
 Published by Cristian Violatti
cristian@ancient.eu.com

Life of the Buddha

Indie a Buddha

- ▶ před Gautamovým narozením vznik védské literatury
- ▶ V Gautamově době vznikají upanišady
- ▶ podle Karla Jaspersa „axiální epocha“
- ▶ možné uplatnění kuhnovské koncepce paradigmat

Významné etapy raného buddhismu

- ▶ v raném buddhismu nebyl Buddha zobrazován – stopy nohou a kolo dharmy
- ▶ Sangha se shromažďovala na tzv. koncilech
- ▶ první říše se silným vlivem buddhismu: maurijská říše za krále Ašóky (vládl 273 – 232)

Maurijská říše

Ašókovy sloupy

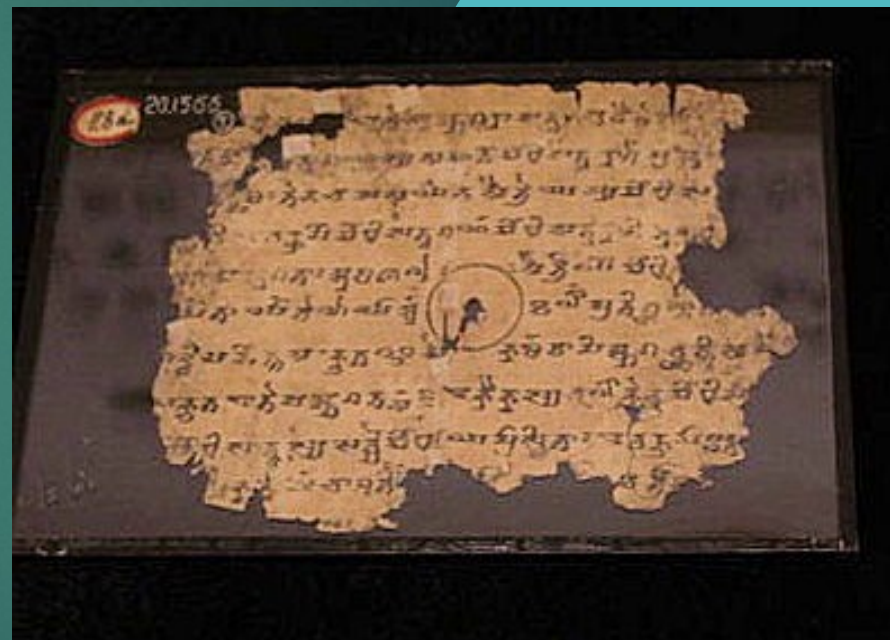

První kánon buddhistických textů

- ▶ 1. stol. před n. l. první texty v jazyce páli, zvané podle toho též pálijský kánon. Sebrány do sbírky zvané *Tipitakam – Tři koše*
- ▶ *Vinája pitaka* – Koš mnišské kázně
- ▶ *Sutta pitaka* – Koš rozprav
- ▶ *Abhidhamma pitaka* – Koš další Dhammy (pozdější)

Buddhistické pramenné texty

- ▶ od 1. stol. n. l. texty v sanskrtu, různé sbírky, i jednotlivé sútry
- ▶ překlady do čínštiny, tibetštiny, korejštiny, japonštiny, vietnamštiny

Buddhistické pramenné texty

妙法蓮華經方便品第二
介時世尊從三昧安詳而起告舍利弗諸佛
智慧甚深无量其智慧門難解難入一切聲
聞辟支佛等深能知所以者何佛曾親近百
千萬億無量諸佛盡行諸佛無量道法勇猛
精進名稱著聞成就甚深未曾有法隨宜所
說意趣難解舍利弗吾從成佛已來種種因
緣種種譬喻廣演言教无数方便引導眾生
令離著著所以者何如來方便知見波羅蜜
皆已具足舍利弗如來知見廣大深遠無量
無礙力无所畏禪定解脫三昧深遠無際成
就一切未曾有法舍利弗如來能種種分別
巧說諸法言辭柔軟悅可眾心舍利弗取要
言之无量無邊未曾有法佛悉成就心舍利
弗不須復說所以者何佛云成就第一希有
難解之法唯佛與佛乃能究竟諸法實相所
謂諸法如是相如是性如是體如是力如是
作如是因如是緣如是果如是報如是本末
究竟等介時世尊欲重宣此義而說偈言
世雄不可量諸天及世人一切眾生類无能知佛者
佛力无所畏解脫三昧及佛諸餘法无能測量者
本從無數佛具足行諸道甚深微妙法難見難聞
於無量億劫行此諸道已道場得成果我已悉知見
如是大果報種種性相義我及十方佛及能知是事
是法不可示言辭相察滅諸餘眾主類无能解得解
除諸菩薩眾信力堅固者諸佛弟子眾曾供養諸佛

Buddhistické směry

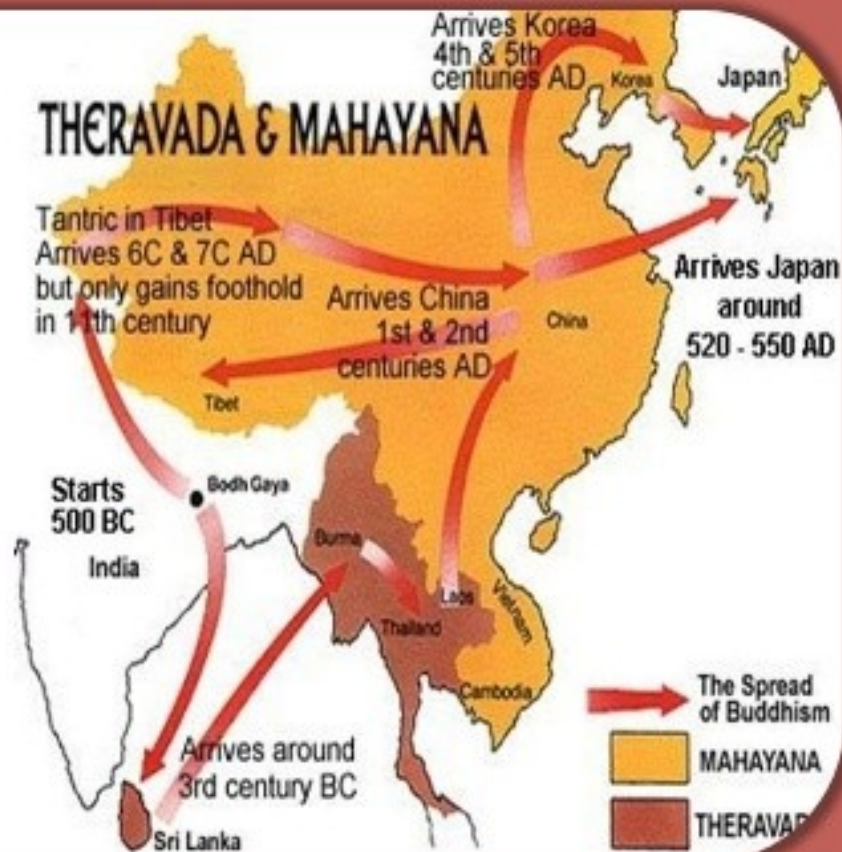
- ▶ **Théraváda** – vědění starých, striktně mnišský, prostší, posvátné spisy v pálijštině, „jižní buddhismus“
- ▶ **Mahájána** – velké vozidlo, širší pojetí, více teistických prvků, spisy v sanskrtu a v překladech, „severní buddhismus“
 - školy čisté země
 - čchan, zen
 - vadžrajána (tantra, Tibet, Mongolsko, Japonsko)
- ▶ Desítky až stovky raných směrů a škol

Mapa šíření buddhismu z Indie

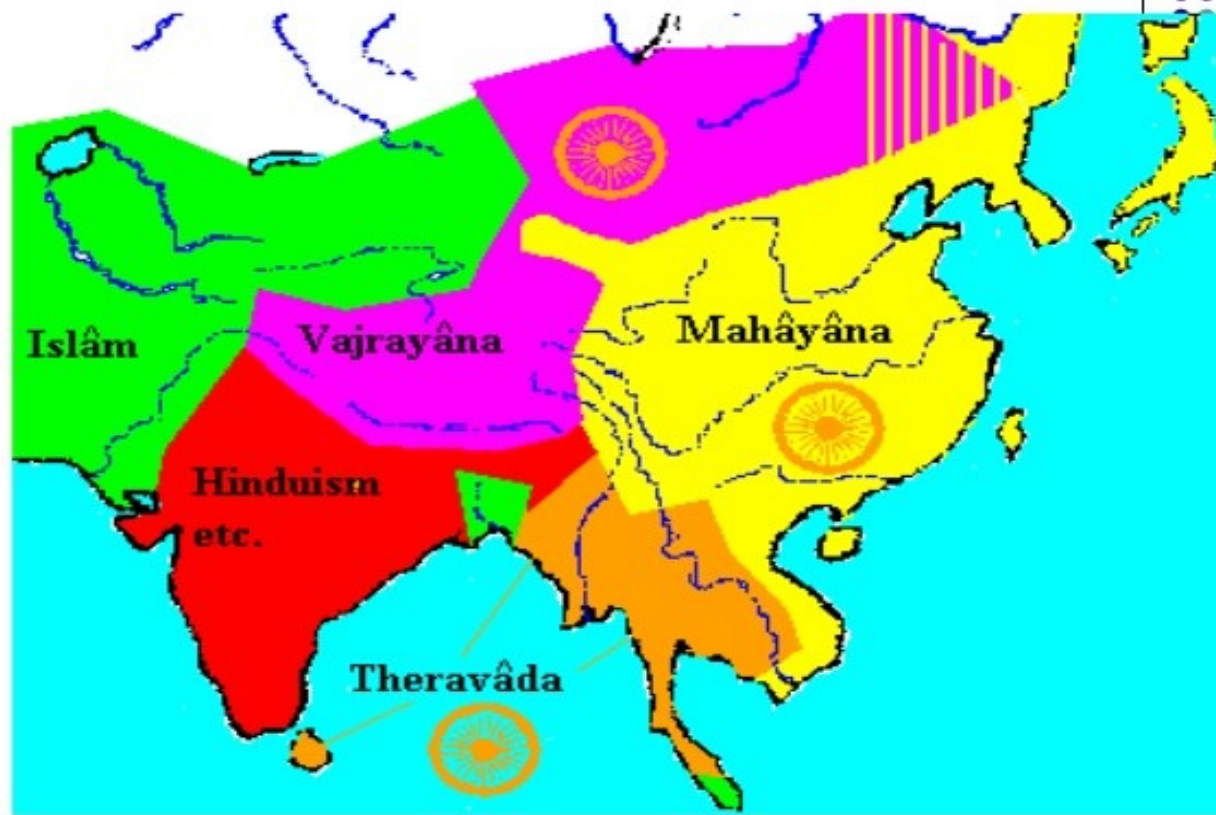
Buddhism

- **Branches**
 - **Theravada**
= Teachings of the Elders
 - **Mahayana**
= Great Vehicle

THERAVADA & MAHAYANA

Buddhistické směry na mapě

Buddhismus v dnešním světě

Buddhisté ve světě

Země	Počet buddhistů	Procentuální zastoupení
Čína	280 000 000	25 %
Japonsko	100 000 000	75 %
Vietnam	40 000 000	50 %
Thajsko	60 000 000	90 %
Myanmar	48 000 000	96 %
Šri Lanka	16 000 000	71 %
Korejská republika	15 000 000	35 %
Kambodža	13 000 000	96 %

Buddhismus v dnešním světě – komentář

- ▶ Čína a Japonsko – odhady kolísají, sdílená náboženská příslušnost, nové údaje z ČLR; otázka započítání Tibetu
- ▶ Údaje ze severní Koreje nespolehlivé, resp. chybí
- ▶ Další buddhistické země: Mongolsko; Burjati, Tuvimci a Kalmyci v Rusku
- ▶ Buddhismus na Západě (USA a Evropa do 3 000 000)

Základní myšlenky buddhismu

Dhamma čakka ppavattana sutta

Dharma čakra pravartana sūtra

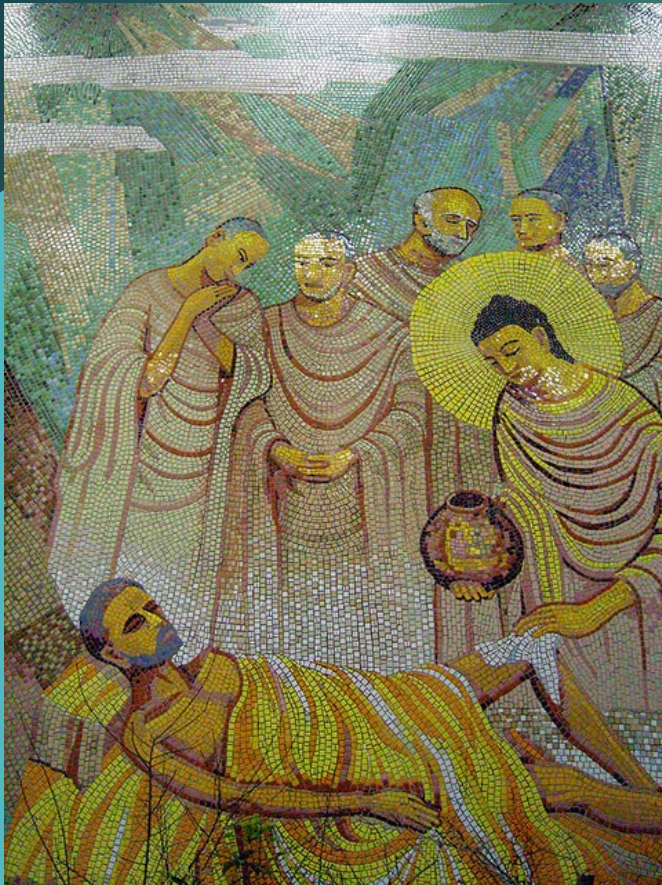
- ▶ život je prostoupen utrpením
- ▶ příčinou utrpení jsou nevědomost a touha (chybí poznání pravého stavu věcí, že vše je *prázdne, pomíjivé* a proto způsobující utrpení a znalost cesty)
- ▶ utrpení se překonává vyhasnutím touhy
- ▶ k poznání vede cesta zahrnující etiku a meditaci

Buddhistická etika

- ▶ **patero zásad** (společné pro laiky i mnichy)
 1. **neubližovat cílícím bytostem**
 2. **nebrat, co není dáno**
 3. **nezneužívat jazyka**
 4. **nezneužívat smyslů**
 5. **neužívat opojné prostředky**
- ▶ rozvíjení laskavého přátelství a soucítění

Buddhistická etika v praxi

buddhistická nemocnice v Taipei

Buddhistická etika v praxi

Sulak Sivarakša – kritik etablovaného thajského buddhismu v exilu

Buddhistická etika v praxi III.

Thich Nhat Hanh – vietnamský exilový zenový mistr, tvůrce angažovaného buddhismu

Buddhistická meditace

- ▶ meditace – západní označení převzaté z křesťanství; v buddhismu nejčastěji *bhavana* – rozvíjení
- ▶ meditace jako pravé soustředění, jeho stupně: formové a bezformové vnory
- ▶ meditace všímavosti a vhledu
- ▶ pomocné metody: jóga, tantra, imaginace, mantry

Meditace v praxi

- ▶ théravádová meditace metodicky obnovená v různých zemích a hnutích, např. thajští lesní mniši
- ▶ zenová meditace: sezení, pozornost, v rinzai zenu řešení kóanů

Je buddhismus náboženství?

- ▶ Hinduističtí bohové v buddhistických pramenných textech – bytosti na vysokém stupni vývoje, avšak rovněž (subtilně) trpící, také potřebují probuzení a vysvobození
- ▶ *Božské dlení* – vysoký meditační stav, nikoli však probuzení; kdo zemře na tomto stupni, zrodí se v dalším životě jako bůh
- ▶ Buddhistická praxe se obejde bez bohů

Je buddhismus náboženstvím?

- ▶ Probuzení je (v theravádě) transcendentní stav; Nerozené, Nesložené, Neutvořené; Druhý břeh (též Nirvána – odvanutí)
- ▶ Prouzená mysl (bódhičitta) – relativní v člověku (či jiné bytosti); absolutní – probuzená skutečnost kosmu (celku i každé jednotlivosti)
- ▶ Symbolizována *Ádibuddhou* – prabbuddhou, buddhovskou přirozeností
- ▶ V mahájáně postavy buddhů a bódhisattvů

Je buddhismus náboženství?

Absolute Bodhicitta, according to Gampopa (Milarepa's disciple), is emptiness, inseparable from compassion – bright, firm and impossible to define by concepts.

Je buddhismus náboženství?

Absolutní bódhičitta je absolutní láska, láska větší než jakákoli emoce, větší než jakýkoli objekt, tak velká, že už tu není milující a milovaný (splývají v jedno v síle absolutní lásky). Je to láska, jež se rovná totální vizi života, který je sám láskou. Uvnitř takové lásky není žádná ztráta, protože tato láska je tak velká, že zahrnuje vše, i absenci, takže nic nemůže být ztraceno. Absolutní bódhičitta je prázdná, dokonalá, rozpínající se, radostná, prostorná přirozenost existence samotné. ... Možná můžeme říct, že absolutní bódhičitta je jako Bůh, který je vždy všude přítomen, i v nepřítomnosti. A tak naše probuzení k absolutní bódhičittě znamená poznání, že nikdy není nic než Bůh, nikdy nebylo nic než Bůh a nikdy nebude nic než Bůh, že vše je objato a vše bylo objato, že jsme vždy milováni a byli jsme vždy milováni. A tak vše bylo a každý je milován.

Je buddhismus náboženstvím?

Trikája - trojí tělo, tři úrovně buddhy

Buddha Trikaya-3 Bodies

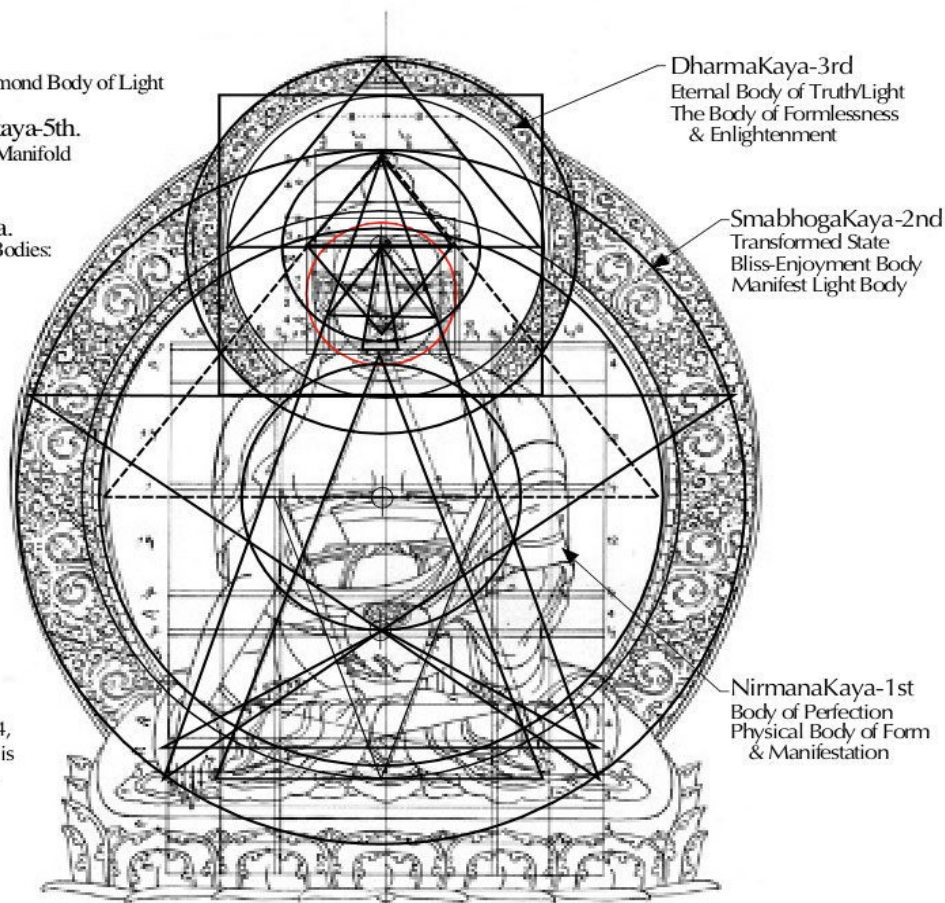
Buddha Trikaya-3 Bodies

Vajrakaya-4th
Indestructible Diamond Body of Light

Abhisambodhikaya-5th.
Final 5th Body of Manifold
Manifestation

Svabhavikakaya.
The Combined 3 Bodies:
Nirmanakaya,
Sambhogakaya,
Dharmakaya

The pentagram
symbolizes perfected
being, the goal of life,
Spirit-1, springs up on
the square of the Body-4,
becoming Life-5 which is
perfected in the Avatar-
pentagram.

DharmaKaya-3rd
Eternal Body of Truth/Light
The Body of Formlessness
& Enlightenment

Sambhogakaya-2nd
Transformed State
Bliss-Enjoyment Body
Manifest Light Body

NirmanaKaya-1st
Body of Perfection
Physical Body of Form
& Manifestation

Canon of the Buddha
TriKaya-Three Bodies of the Buddha

STUPA as the BUDDHA

© Robert Gulick 2016

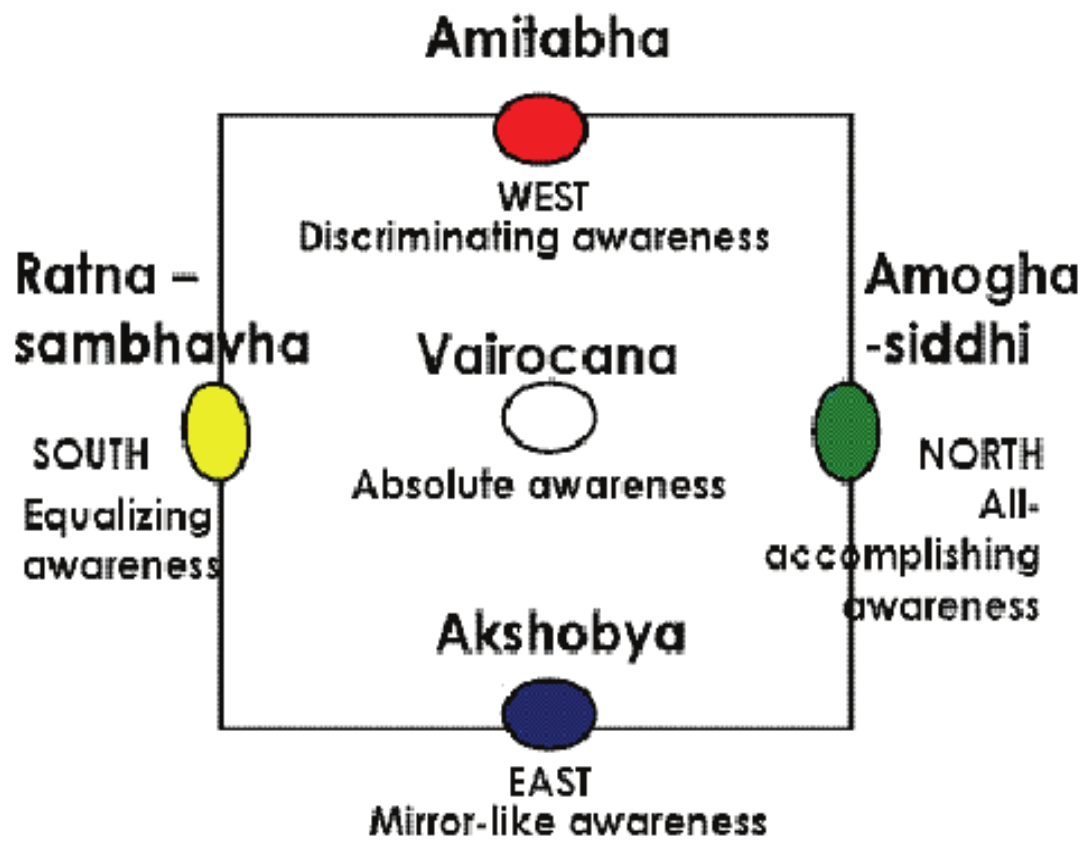
Je buddhismus náboženstvím?

Pět nebeských buddhů

Je buddhismus náboženství?

Schéma pěti nebeských buddhů v mandale

Je buddhismus náboženstvím?

Amitábha – buddha bezmezného Světla

Je buddhismus náboženstvím?

Avalokitéšvara – bódhisattva, Pán nekonečného milosrdenství

- ▶ Bódhisattva - v théravádovém buddhismu bytost směřující k Probuzení
- ▶ V mahájáně – prouzená bytost, která nespočine v nirváně, dokud nejsou všechny bytosti osvobozeny od utrpení

Důležité směry mahájány

Školy čisté země (Amitabha v Čisté zemi)

Důležité směry mahájány

Školy čisté země

- ▶ Patrně nejrozšířenější směr současného buddhismu
- ▶ Člověk dnes není schopen se sám vzchopit k praxi vedoucí z nesobeckých důvodů k Probuzení
- ▶ Je odkázán na pomoc nebeských buddhů a bódhisattvů
- ▶ Víra v pomoc odjinud, vzývání buddhy Amitábhy mantrou a zrození v Čisté zemi (Západním ráji)

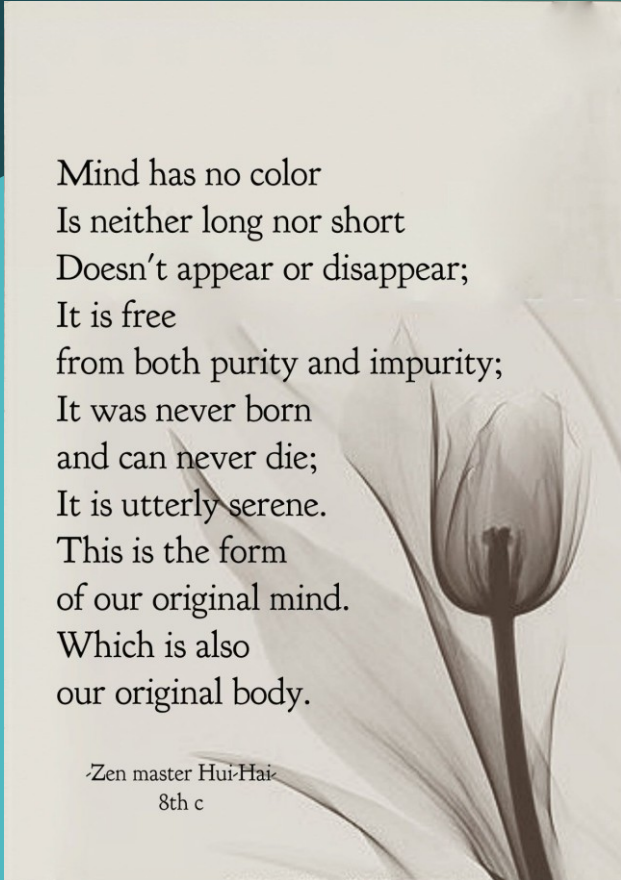
Důležité směry mahájány

Zen

Důležité směry mahájány

Zen

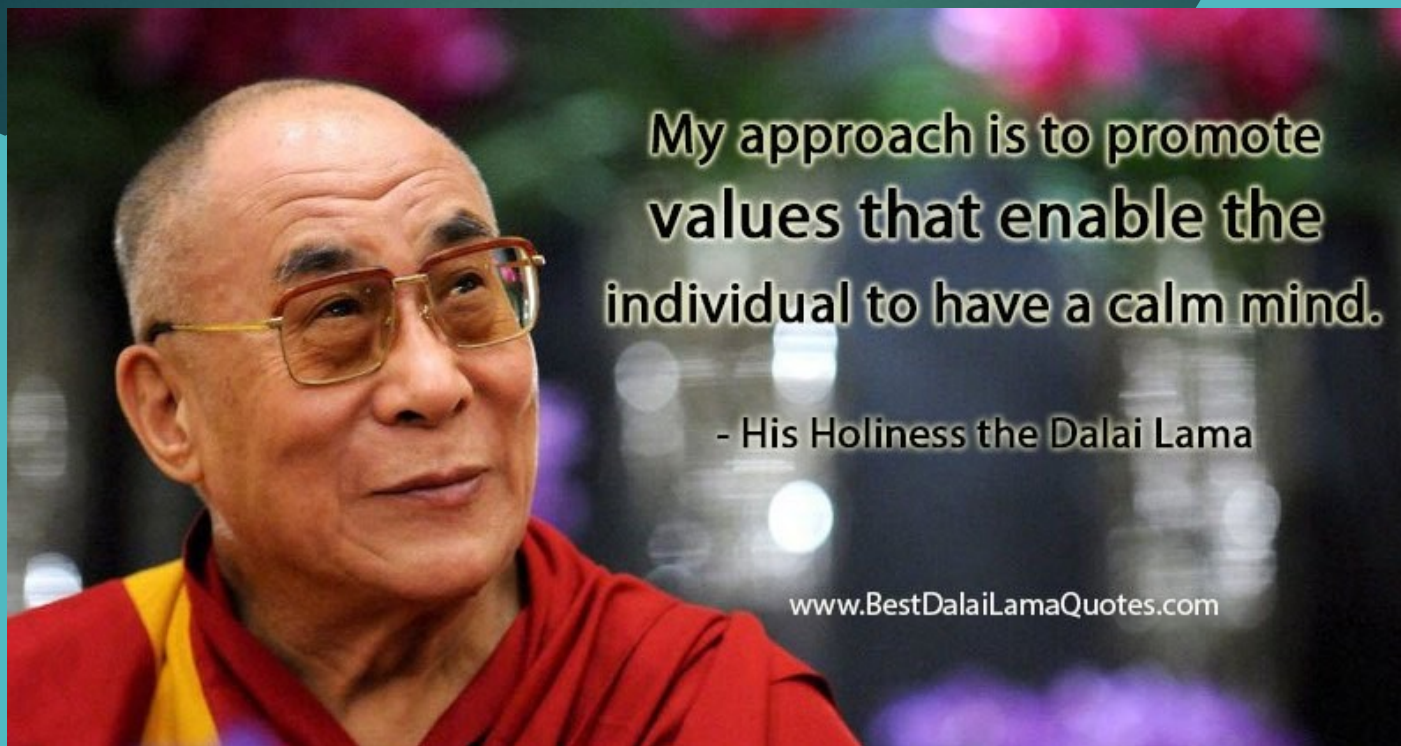
Mind has no color
Is neither long nor short
Doesn't appear or disappear;
It is free
from both purity and impurity;
It was never born
and can never die;
It is utterly serene.
This is the form
of our original mind.
Which is also
our original body.

Zen master Hui-Hai
8th c

- ▶ Směr zformován v 5. stol. v Číně jako čchan (z indického dhjána – meditace)
- ▶ Od 12. století rozkvět zejména v Japonsku jako zen
- ▶ Radikální směr zdůrazňující meditaci
- ▶ Hlavní směry: sótó a rinzai

Důležité směry mahájány

Vadžrajána (XIV. dalajlama Tenzin Gjamčcho)

Důležité směry mahájány

Vadžrajána

- ▶ Někdy uváděna jako jako samostatný směr
- ▶ Používá metody posilující meditaci: mandaly, mantry; práce s údajnými energiemi těla (tantra)
- ▶ Rozšíření: tibetský buddhismus, japonský směr Šingon

Důležité směry mahájány

Dzogčchen (tibetský mistr Namkai Norbu)

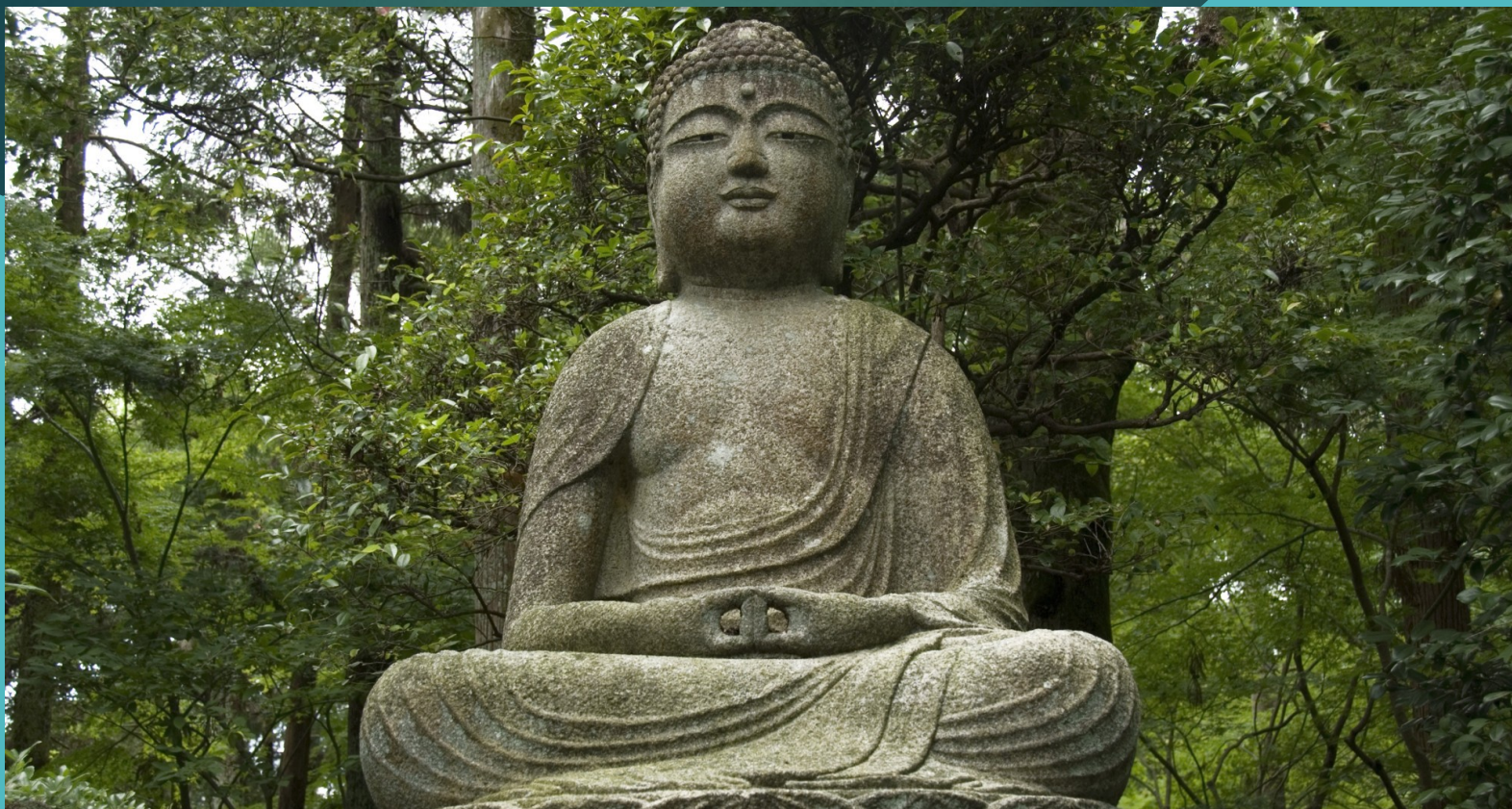
Důležité směry mahájány

Dzogčchen

- ▶ Dzogčchen vznikl v Tibetu tím, že vadžrajána začlenila do své praxe prvky předuddhistického šamanského náboženství Tibetu zvaného bön
- ▶ Prostřednictvím různých metod, zejm. tantrických probouzí mysl meditujícího k poznání vlastního prvotního stavu
- ▶ *Není zde pojmu, jenž by mohl definovat stav "toho,co je", ale vize se přesto manifestuje: vše je dobré.*

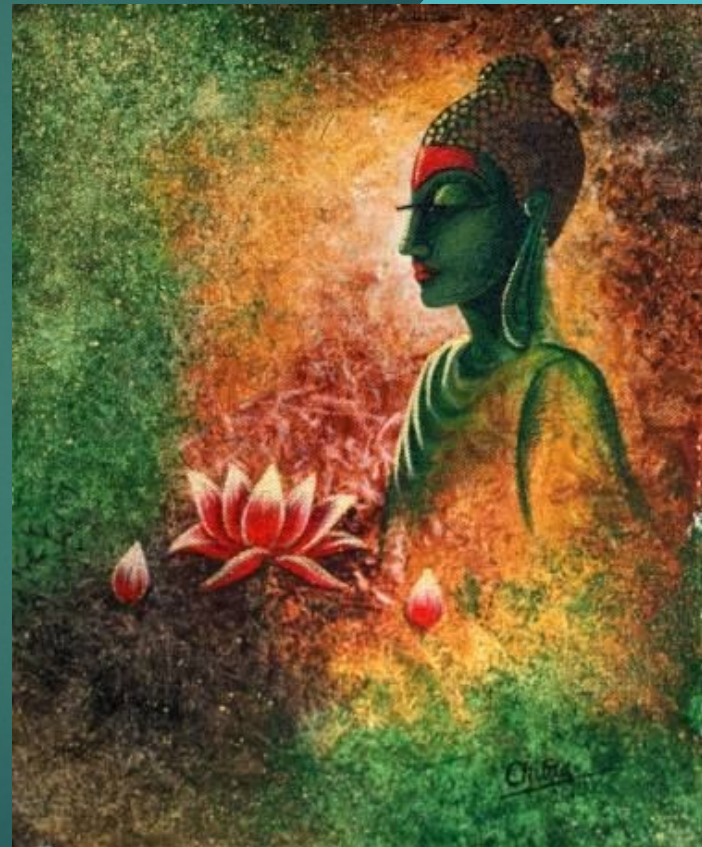
Buddhistické umění

Meditující Buddha

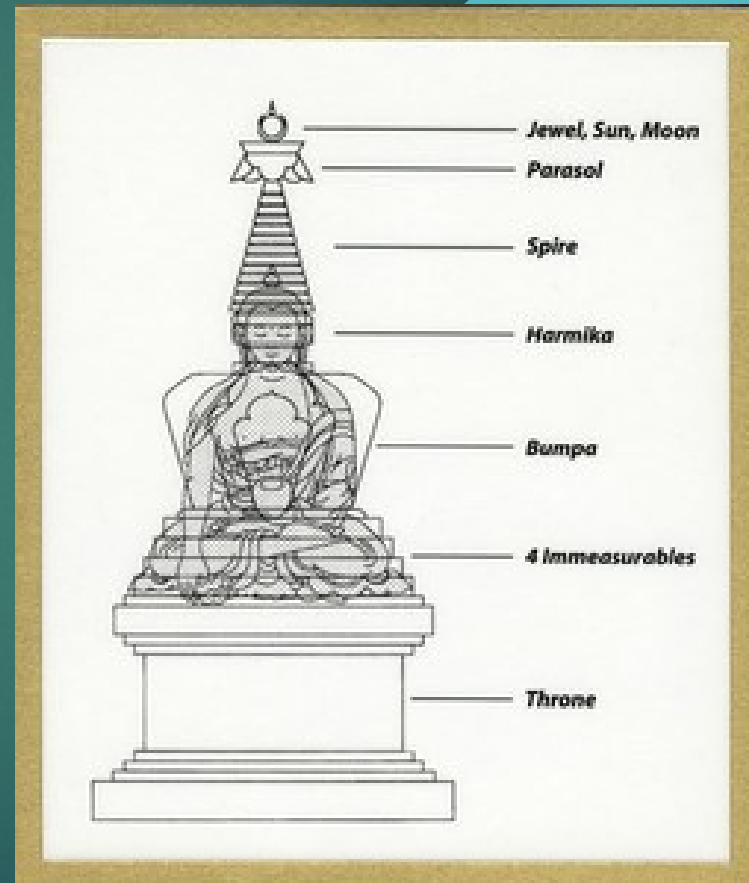
Buddhistické umění

Meditující Buddha

Buddhistické umění

Švedagon pagoda

Buddhistické umění

Buddhistický klášter v Indii v tibetském stylu

Buddhistické umění

Zenový klášter v Japonsku

Buddhistické umění

Tvorba krajiny

Buddhistické umění

Zenová „zahrada“ z písku a kamenů

Buddhistické umění

Buddhistický chrám v thajském stylu

Buddhistické umění

Buddhistický chrám v Singapuru

Buddhistické umění

Kuan Jin bódhisattva v ženské podobě

Buddhistické umění

Tušová malba inspirovaná zenem

Ze života buddhistických mnichů

Mnich podává výklad buddhistickým novicům

Ze života buddhistických mnichů

- ▶ théravádoví mniši (obrázek)
- ▶ mnišské zásady navíc: celibát, omezení v jídle, žebrání
- ▶ thajské královské kláštery (střeží památky, centra vzdělanosti)
- ▶ lesní kláštery – praxe, chudoba
- ▶ osudy kambodžských mnichů
- ▶ obnova mnišství na Sri Lance

Ze života buddhistických mnichů

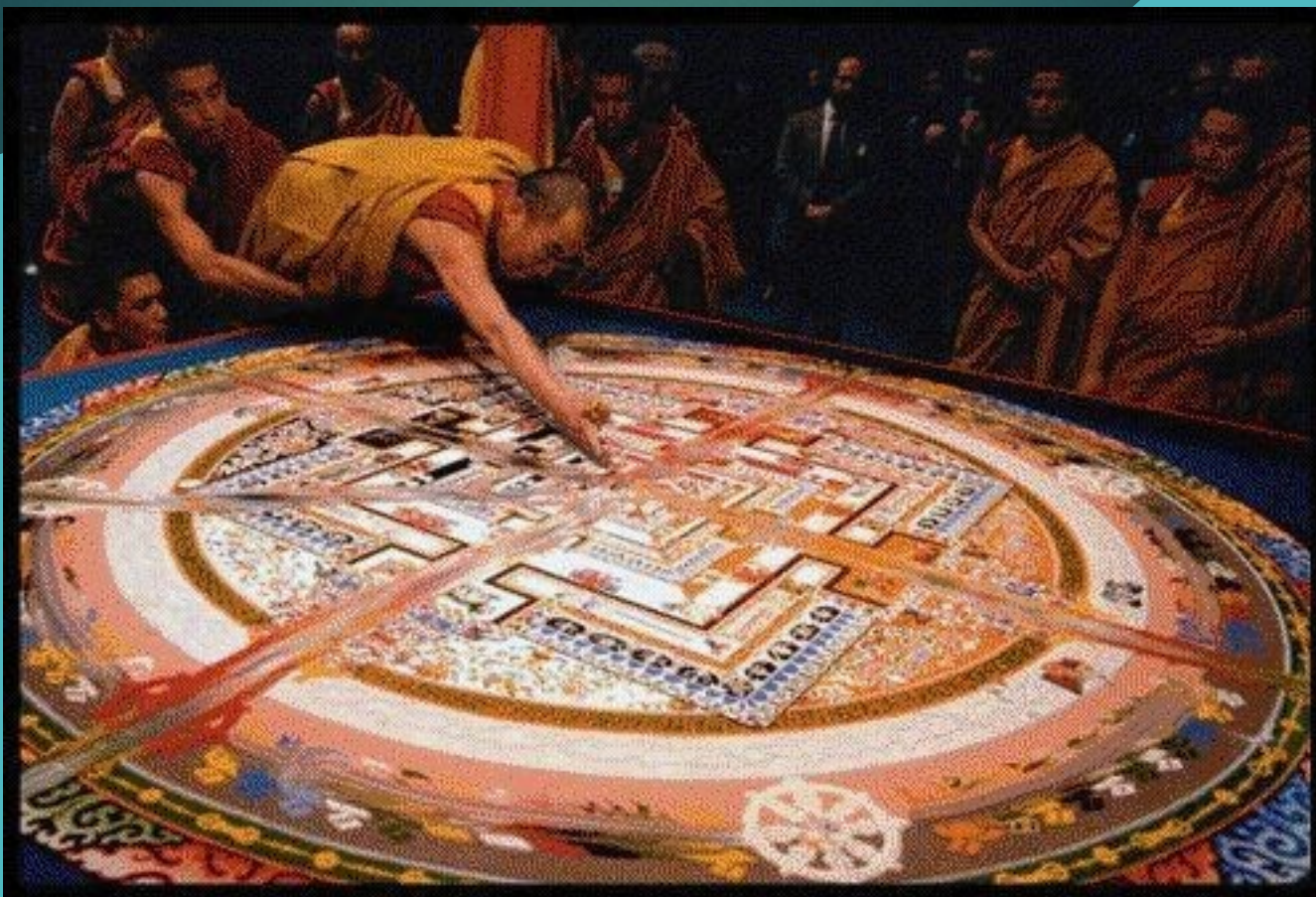
Ze života buddhistických mnichů

Tibetští mniši

Ze života buddhistických mnichů

Ritus kalačakra mandala

Ze života buddhistických mnichů

Vietnamský buddhistický obřad

Ze života buddhistických mnichů

Buddhističtí laici obdarovávají žebrající mnichy

© Tristan Savatier - www.loupiote.com

Ze života buddhistických mnichů

Praktická zbožnost buddhistických laiků

Uctívání Buddha v Thajsku

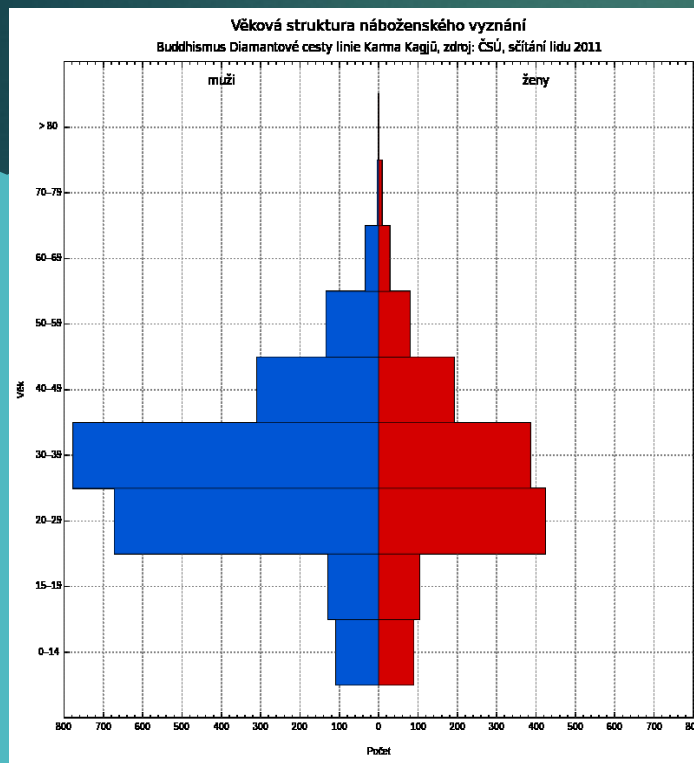
Praktická zbožnost buddhistických laiků *Recitace mantry v hnutí Sōka Gakkai*

Buddhismus v Česku dnes

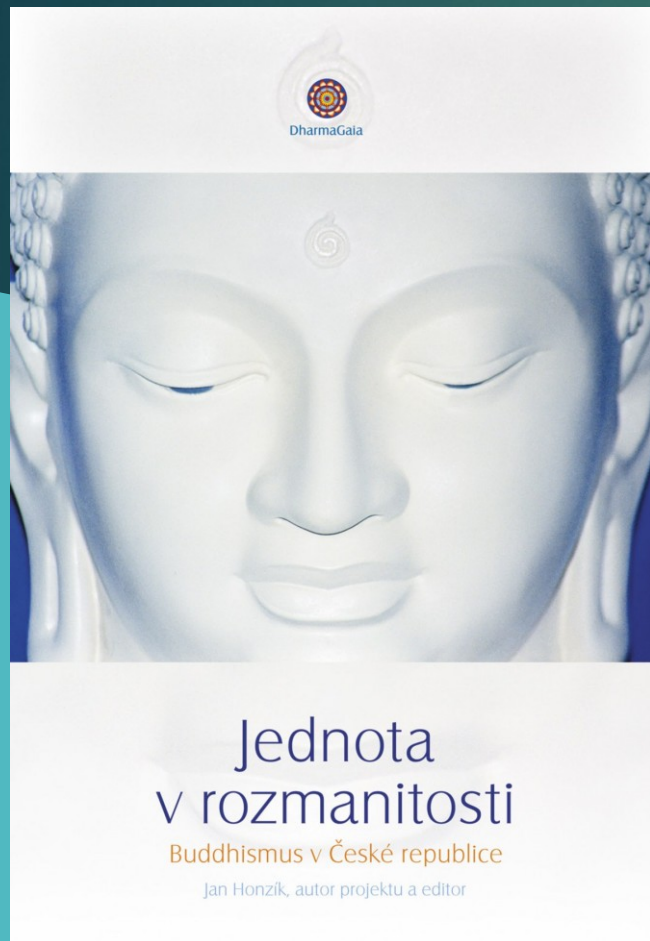
- ▶ 36 buddhistických skupin theravády, zenu a tibetského buddhismu
- ▶ Tři skupiny registrovány: *Buddhismus diamantové cesty Karma Kagjü*; 60 center; *Théravádový buddhismus a Společenství buddhismu v České republice* – vietnamský, 13 chrámů

Buddhismus v Česku dnes

- ▶ V posledním sčítání lidu r. 2011 se k buddhismu hlásilo 2632 osob;
- ▶ příznivá věková struktura

Buddhismus v Česku

- ▶ Čeští buddhisté se představují v publikaci **Jan Honzík: Jednota v rozmanitosti**, Praha: Dharmagaia, 2010
- ▶ Významnou složkou zdejšího buddhismu – vietnamští buddhisté
- ▶ Vietnamské chrámy: mj. Praha, Varnsdorf, Cheb

Buddhismus v Česku

Chránové zátiší u Malého Buddha

Buddhismus v Česku

Chrám v pražské vietnamské tržnici

Buddhismus v Česku

Chrám v Chebu

Buddhismus v Česku

Centrum Kwan Um v Praze Podolí

Buddhismus v Česku

Domácí buddhistický oltář

Buddhismus a sociální sféra

- ▶ Potíže s tolerancí buddhismu jako menšiny ze strany křesťanů a sekulárních lidí
- ▶ Propojení buddhistických imigrantů se zdejšími buddhistickým prostředím
- ▶ Satiterapie jako terapeutická metoda vytvořená doc. Mirko Frýbou (jako mnich Kusalánanda)

Buddhismus a sociální sféra

Mindfulness

- ▶ **Jon Kabat-Zinn** (*1944) americký profesor v oboru psychiatrie.
- ▶ Využití bdělosti, zpřítomnělosti, *sati*, *mindfulness* jako pomoc při řešení životních situací
- ▶ Od 70. let 20. století, dnes mohutné hnutí

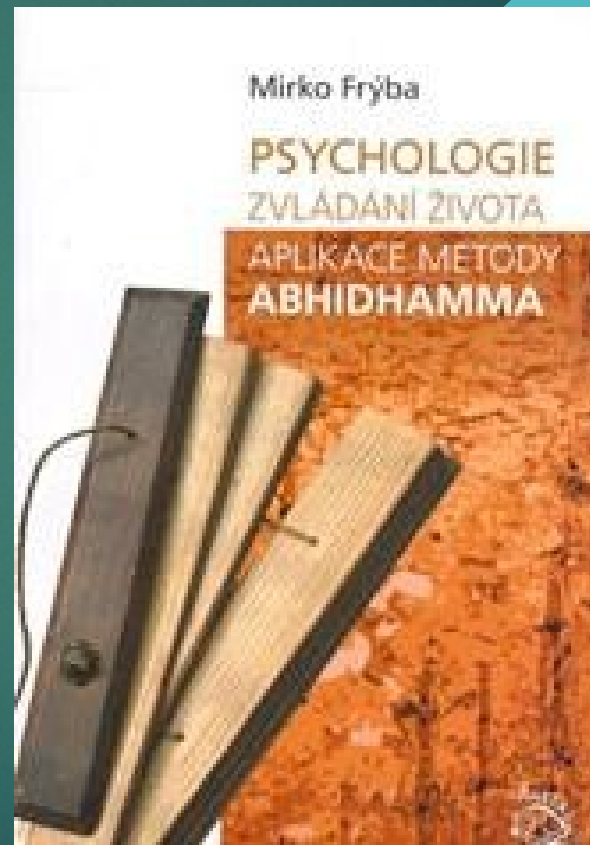
Buddhismus a sociální sféra

Mindfulness a satiterapie

- ▶ **Doc. Mirko Frýba** (1943-2016), psycholog, výzkum technik meditace, od 1967 jako mnich v Indii, Barmě a na Srí Lance. Pak psychoterapeut ve Švýcarsku, přednášel klinickou psychologii a metodologii výzkumu v Bernu, hostoval na univerzitách v Kostnici, Oxfordu, Římě, Curychu. V 90. letech docent psychologie v Brně a Olomouci. Od 1998 na Srí Lance mnich se jménem Bhikkhu Kusala Ánanda.

Buddhismus a sociální sféra *Satiterapie*

Buddhismus a sociální sféra

Satiterapie

Principy satiterapie – principy rozvíjející všímavost u klientů v psychoterapii

- Konkretizace (konkretizace jednotlivých situací, událostí a následné zpřesňování významu)
- Reflektování (selfmonitoring, kladení tzv.reflektivních otázek)
- Komentování (verbální/neverbální důraz na katexované obsahy, emočně nabitá klientova sdělení)
- Kotvení (v cílech, v těle a smyslech, v mezilidských vztazích, institucionální zakotvení)
- Průzkum vnitřního světa klienta (tzv.psychotopu)

Nechť jsou všechny bytosti šťastné (Bhavatu sarva mangalam)

भवतु सर्वमंगलम्
भवतु सर्वमङ्गलम्

